

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 5. De Confessarij prudentia in disponendo Pœnitente ad
contritionem, seu odium, & detestationem fuorum peccatorum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

ipſius ſedarint. Nec item coniectura eſt ſufficiens, quod confeſſeatur peccatum aliquod cui illud quod reticet, eſt conſe- quens; vt ſe cognouiſſe carnaliter fororem illius quam poſtea duxit in vxorem, vnde conſequens eſt matrimonium eſſe nullum: quia huiusmodi nullitas non ita ſequitur ex tali facto, quin cognito ipſum eſſe peccatum, poſſit inuincibiliter ignorari tale matrimonium eſſe, nullum, & facere copulam illicitam. Si verò deprehenderit omiſſionem eam eſſe ex malitia; nimirum quod Pœnitens velit reticere peccatum, curet quantum poteſt ne perperam det abſolutionem, laboreſque interrogationibus veri atem ex illius ore prudenter elicere: caueat autem indicare, ſe tale aliquid noſſe ex alia ſa confeſſione. Quod ſi omni quam poteſt adhiberi à diligentia, & induſtria, viderit ſe nihil proficere, geret ſe cum eo, tanquam cum indiſpoſito: de quo non abſolucendo dicitur in ſequenti parte cum de abſolutione. Exemplum huius rei eſſe poteſt, ſi Confeſſarius ſciat ſuum Pœnitentem acquiſiſſe beneficium per ſimoniam, aut pecuniam dediſſe ad vſuram, aut vti alicuius perſonæ turpi conſuetudine aut aliud mortale perpetrariſſe, quod diſſimulat inter cōſtitendum, quia non vult malè accepta reſtituere, aut vitæ ſuæ turpitudinem veretur aperire, aut non ſtatuit eam emendare.

CAPVT QVINTVM.

De Confeſſarii prudentia in disponendo Pœnitente ad contritionem, ſeu odium & deteſtationem ſuorum peccatorum.

SVM MARI VM.

- 50 Confeſſario debet nota eſſe Pœnitentis contritio, antequam illum abſoluat.
- 51 Cum non oſtendente contritionem, qua ratione agendum ſit.
- 52 Qualis imperfecta contritio deprehensa in Pœnitente, ſufficere poſſit ad illius abſolutionem.
- 53 Signa contritionis ad abſolutionem ſufficientis.
- 54 De lachrymis.
- 55 De confeſſione amara.
- 56 De alaci pœnitentiã impoſita acceptatione.
- 57 De quibusdam aliis effectibus contritionis eam indicantibus.
- 58 De abnegatione ſui & deſiderio patiendi pro gloria Dei.
- 59 Manire debet ſe precibus Confeſſarius diſpoſiturus Pœnitentem ad contritionem.
- 60 Peccati indignitas naturalis.
- 61 Indignitas peccati ex inobedientia erga Deum.
- 62 Indignitas peccati ex odio quo Deus illud proſequitur.
- 63 Indignitas peccati ex abuſu diuina erga nos bonitatis eoque tali, vt Chriſto Damon antepoſatur.
- 64 Indignitas ex Dei perfectione, & noſtra nequitia.
- 65 Et quem indignitas peccati nõ mouet, ad eiusdem odium, inculcanda eſt diuina iuſtitia ſeu iuſtitia, & quomodo.
- 66 Peccator abſolutio: Dei patientia, iram illius accendit.
- 67 Cum ſeueritate diuina iuſtitia, iuncta eſt benignitas Dei vocantis nos ad pœnitentiam.
- 68 Per peccatum mortale iacturam facimus præteritorum meritorum, ſpecialis fauoris, quo Deus amicos ſuos proſequi ſolet.
- 69 Idem calum nobis claud. t. & Spiritum adoptionis filiorum Dei à nobis excludit.
- 70 Itemque ſpoliat diuinã gratiã, & charitate ac Spiritus ſancti donis virtutibusque eam ſequentibus.
- 71 Miſeria maxima exiſtens in mortali peccato.
- 72 Plage per mortale peccatum inſtiguntur anima, primò corruptionis in ſubſtantia 2. caritatis in mente 3. obliuionis Dei in memoria. 4. peruerſitatis in voluntate. 5. debilitationis in facultatibus exequentibus. 6. infirmitatis in corpore.
- 73 De ratione qua poteſt ex his Pœnitens diſponi ad contritionem.
- 74 Debita eterna damnationis, qua per peccatum mortale contrahuntur.
- 75 Quam horrenda pœne inferni ad quas peccatum mortale addit.
- 76 Diſpoſitio Pœnitentis ad contritionem, conſideratione miſeria dānatorum.
- 77 Diuites nolentis conteri, eſt opus Diaboli: non Dei, vel natura.
- P**recipui momenti eſt hæc prudentia, qua præ cæteris, vt fruſtuoſe exerceatur, requirit in Confeſſario

illa qua ad ipſius bonitatem ſpectare ex D. Bernardo retulimus in præcedenti libro cap. decimoquarto ſect. prima: quoniam contritio in primis eſt, per quam peccator ſpiritali vitæ reſtituitur, & cui tanquam fundamento ſuperſtruntur cætera, quæ ſpectant ad legitimum Sacramenti Pœnitentiæ vltim. Cum autem ea duo includat (expreſſa in ipſius definitione propoſita à Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. cap. 4.) nempe deteſtationem peccati, & propoſitum emendationis vitæ: in præſentiarum hærebimus poſſimum in ijs perſequendis, quæ poſſunt Pœnitentem diſponere ad contritionem vt continet peccati commiſſi deteſtationem: poſtea perſecuturi quæ faciunt ad propoſitum emendationis. Diuidemus autem caput hoc aliquot ſectionibus: in prima dicitur de ratione cognoscendi, an Pœnitens ſit ad abſolutionem obtinendam ſufficienter contritus: in ſecunda ſigna contritionis proponuntur: in reliquis adferentur motiua ad contritionem.

De ratione cognoscendi, An in Pœnitente ſit contritio ad abſolutionem ſacramentalem ſufficiens.

• S E C T I O I.

Pertinet primò ad propoſitam prudentiam, vt Confeſſarius non proferat temere abſolutionem, quando ex cōfeſſione Pœnitentis non deprehendit in eo contritionem ſufficientem ad illam et impendendam: nec enim præceſſiſſe, ideo præſumere debet (quidquid aliud dixerit Ioannes Maior, referente Nauarr. in Enchir. cap. 1. num. 41.) quod nemo ſit adeo imprudens, qui quo tempore ſua peccata ſacramentaliter confeſſetur, illa non deteſterur ſaltem virtualiter. Tale enim fundamentum non eſſe fatiſ firmum Nauarr. ipſe oſtendit; quia ſequeretur alioqui quemlibet ſacramentaliter confeſſentem habere iuſtam contritionem: quod aduerſatur communi doctrinæ de inualiditate confeſſionis ſacramentalis ex defectu contritionis: nam nullus alioqui talis defectus contingeret. Immo aduerſatur Concilio Tridentin. ſeſſ. 6. cap. 14. quod ad iuſtificationem peccatoris præter confeſſionem & abſolutionem Sacerdotalem ac ceſſationem à peccatis, requirit horum deteſtationem, ſeu contritum & humiliatum. Et in ſeſſ. 14. cap. 4. ait, nuſquam Eccleſiam docuiſſe: ne ceſſiſſe Sacramentum Pœnitentiæ, abſque bono motu ſuſcipientium conferre gratiam, qui bonus motus eſt, contritio, de qua in eodem cap. ex inſtituto agitur: & ſine qua Sacramentum Pœnitentiæ nullum eſſe conſtat, cum ſit eius pars eſſentialis.

Si ergo iudicauerit Confeſſarius ſuum Pœnitentem non oſtendere contritionem ſufficientem ad abſolutionem: vt quia parui facit donum Pœnitentiæ, non curans ille dā Deo petere; vel non ſtatuit firmiter ſtatui peccati deferere, aut occaſiones propinquas peccandi à ſe remouere; aut paratus eſt animo, malitè peccare mortaliter, quam damnatum aliquid ſuſtinere, vel alicui non obſequi, etiam in illicitis: aut demum recuſet inimico reconciliari, aut aliud agere ad quod tenetur ſub mortali. Si, inquam, quid tale iudicauerit, poterit ipſi Pœnitenti proponere ad confeſſionem fruſtuoſam requiri, vt ſua illa peccata ſic deteſterur tanquam Dei offenſas, vt generaliter malit in quodcumque malum incurſiſſe, quam in peccatum, quo Deum ſummum omnium bonum à ſe alienauit; eumque ſibi de patre amantiſſimo ac miſericordiſſimo fecit inimicum, & ſupra quam dici poteſt reddidit iratum: Cauere autem debet Confeſſarius nimium aggravare peccata quæ in confeſſione audit aut reprehentionibus tertere Pœnitentem, maxime ſi talis eſt, qui propter verecundiam aut timorem aliquid eorum quæ commiſit taciturnus videatur: ſed potius compaſſione benignè oſtenſa, eum animare ſecundum antedicta num. 10. ad ſincerè dicenda omnia quæ conſcientiam ipſius grauant. Etenim vbi aduerſit animus reticendi aliquid neceſſarium, nulla poteſt ad eſſe contritio ad Sacramentum ſufficiens.

Admonet vero Sotus in 4. diſt. 8. quæſt. 3. art. 3. paulo ante ſolutionem argumentorum: non eſſe quod Confeſſarius multum laboreſ in diſcutiendo, An Pœnitentes plebej adferant contritionem perfectam, dolendo de peccatis ſuis ex puro Dei amore: an verò tantum imperfectam ex ſeruilis timore. Id enim cognitu difficillimum eſt, nec neceſſarium ad abſolu-

tionem non conferendam temere, dummodo conlterit eam esse propter Deum, cuius amicitiam tanti faciunt, vt pro nulla re, à se læsam velint: atque adeo auerlentur peccatum supra omne malum: ad instar scilicet castæ coniugis, quæ pro amore quo complectitur virum suum, mallet quæcumque mala experiri potius, quam ei datam fidem, prostitutiorem sui corporis frangere: a quod Confessarius debet animam illis addere per post dicenda.

Quod si videat se non posse animorum ipsorum ad tam excellentem contritionis gradum attollere, conetur saltem ad hoc inducere, vt ipsi vere propter Deum; doleant se talem contritionem non habere: quia id sufficit, saltem ad eam imperfectam contritionem, cum qua sacramentaliter absolui possint, tanquam valentes illud ex Psal. 118. v. 17. usurpare. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ita Nauar. in *Enchir.* cap. 1. n. 21. habet ex *Paludano*. Immo (vt ipse addit, ex omnium Theologorum sententia) explicatque in nu. 22. idem inculcans in nu. 23. & in cap. 10. n. 4. Ac pro eo facit illud Psal. 9. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum exaudiuit auris tua. Aduerte tamen id non procedere, nisi talis doloris causa sit peccati desertio efficax, seu qua peccatum omnino displiceat: ita vt firmum propositum habeatur nullo modo illud committendi de cætero: tale quid enim necessarium esse ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ, constat per illud quod ex Concil. Trident. sess. 18. cap. 4. ad talem validitatem, requiritur saltem attritio, quæ voluntatem peccandi excludat: per propositum scilicet non peccandi de cætero eidem voluntati positivè repugnans (quale in initio eiusdem capituli expressum censetur in definitione contritionis) non autem per nudam cessationem ab ipsa voluntate peccandi, repugnantem ei solummodo negativè, neque sufficientem ad eliminacionem peccati mortalis ab anima, in qua cum tali cessatione, illud perseverare nihil obstat. Hoc ipsum Suarez. notat tomo 4. disput. 20. sect. 2. num. 6.

De signis contritionis ad obviendam absolutionem sufficientis.

SECTIO. II.

53. **P**orro animi ad prædictum contritionis gradum eleuati hæc signa esse possunt.

Primum veram Pœnitentiam magnificare, eam vehementer desiderare, assiduis precibus à Deo petere ac dolere si eam non sentias.

Secundum est summo odio prosequi peccatum, & maiori, quam vilius aliud malum; atque adeo malle mori, & aliquid quouis malum pati, quam peccare.

54. Tercium est effusio lachrymarum, quæ etsi non sit necessaria ad contritionem (quod notat Nauar. in *Enchir.* cap. primo num. 23. illam tamen nonnunquam ita sequitur, vt sicut vitis iudicatur viva, quando præcisâ emittit lachrimas, sic Pœnitens iudicatur vitam spiritualem inchoasse per contritionem, cum lachrymas effundit ex dolore de peccatis, prout sunt offensa Dei dummodo contritum habeat propositum non peccandi de cætero iuxta illud sponsa Cant. 5. Laui pedes meos, quomodo inquinabo eos? & illud ad Rom. 6. Qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc viuemus in illo? Cuius coniunctionis necessitas, habetur ex cap. Pœnitentiam. De Pœnitent. distinct. 3. cum dicitur: Pœnitentiam agere, esse perpetrata mala plangere & plangenda non perpetrare. Sicut enim sola aqua munda purgat vestium sordem, sic dolor mundans animam à peccatis, est is solus quo quis toto corde dolet de iisdem peccatis, firmiter proponens ad ea non redire iuvante Dei auxilio. Aqua enim lutosa, est non mundans sed inquinans; cum quis flendo peccata præterita, admittet propositum redeundi ad vomitum, vel non vitandi occasiones peccatorum. Qui solet comparari lauanti laterem crudum, quanto enim magis lauat, tanto magis lutosum facit. Vnde ex cap. Irrisor. de Pœnitent. distinct. 3. Irrisor est, non Pœnitens, qui adhuc agit quod pœnitet: nec videtur Deum poscere subditus, sed sublarare superbus: canis reuersus ad suum vomitum, est Pœnitens ad peccatum. Item ex cap. sequenti: Inanis est pœnitentia, quam sequens culpa coinquinat, nihil profunt lamenta si replicantur peccata. Aduerte obiter lachrymas emittere, ideo non esse cer-

tum contritionis signum: nec lachrymas, non emittere, signum esse impœnitentiæ: quia istud euenire potest ex dura corporis constitutiōne; & illud ex tenera & facili: præsertim in pueris & feminis.

Quartum signum est amara confessio, qualem significant verba Iob cap. 10. Dimitam aduersum me eloquium meum loquar in amaritudine animæ meæ, dicam Deo noli me condemnare. & *Isaia* 38. Recogitabo tibi annos meos in amaritudine animæ meæ. & *Ierem.* 2. Scito & vide quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esse timorem me apud te. & cap. 6. Luctum vngenti fac tibi plactum amarum. Provenit enim talis amaritudo (tanquam spirituales lachrymæ) ex contritione quæ à Pœnitente concipitur, considerata peccati perpetrati nequitia. Nam peccator Deo vocatus, ac mentem eius illuminante, aduertens vna ex parte suam nequitiam: qua mala pro nobis Deo retribuit: donis ad se sequitur ipsius acceptis, indignissime (prout ostendit dicenda in sequent. sect.) habuendo ad ipsius offensam. Ex altera parte vero expendens diuitias bonitatis, longanimitatis, & benignitatis diuinæ erga se immundum vas iræ, suffunditur pudore sui, & accenditur Dei amore, vnde sequitur dolor de ipsius offensa; qui aliquando redundans in in sensus, excitat exterioriores lachrymas, quas constitutum contritionis signum: & quæ confessionem in peccatorum faciunt amarant.

56. Quintum signum est alacris Pœnitentiæ impostæ susceptio; verus enim interior dolor de peccato compellit peccatorem omnia libenter sufferre. cap. Perfecta De Pœnitent. distinct. 3. Vbi aduerte pronon contrito habendum omnino esse eum qui pœnitentiam medicinalitè & ad salutem necessariam admittit non vult; vt si nolit vitare personam, que illi causa est ruine; aut relinquere beneficium si moniacè obtinuit: aut restituere acceptas viuitas, aut restitue iniuriam illa am proximo: satis enim per hæc ostendit se non dolere propter Deum omnibus rebus preferendum; in cuius amore summo consistit vitæ animæ: sicut necis ostendit se firmum emendationis propositum habere, qui non est animo paratus acquiescere sanis Confessarij consilijs, & assumere præscripta remedia aduersus morbos animi, malas inclinationes, prauos habitus, ac diuinam peccandi consuetudinem. Et certe qui non facit pro vitanda morte animæ quod faceret pro vitanda morte corporis, ostendit se plus diligere suum corpus quam animam suam: & plus vitam carnalem, quam spiritalem, & plus creaturam quam Creatorem. Quis enim expositus aperiè mortis periculo, si ei dicat Medicus infallibiliter morieris, nisi te iuues in Quadragesima, aut nisi diebus Veneris & Sabbati à carnibus abstineas, recuset id facere? Similiter si Index dicat alicui: pro certo suspenderis, nisi restituas alienum quod regines. Aut si dicat: nisi relinquant concubinam, vterque ignominiose ducti per vrbem, agemini in crucem. At mors æterna à Christo denunciat reusantibus prædictas pœnitentias. Per illud Luc. 13. Nisi pœnitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Cum gaudio ergo debet facere immortalis futurus, quæ faceret pro differenda morte, moriturus.

57. Sextum signum, sunt quedam esse & propria ipsius contritionis, vt quod Pœnitens confiteatur quam bene potest, quo tunc studet vitare peccata, & occasiones peccatorum: puta malas societates, loca suspecta, incautos aspectus, verba inordinata, & similia: quibus si facta confessione, deleatur, seque implicet sicut prius non ostendit se satis contritum: & multo minus si aliena non restituat cum potest, si pœnitentias impostas implere negligat: si æque ac prius taudum ad ea quæ Dei sunt, & ad suam salutem spectant se inueniat: si cum iis à quibus dissidet, loqui, aut amanter conuersari renuit, si concubinam ex toto à se non abiecit, & similia à vere contrito aliena. Pertinet etiam maximè ad hoc ipsum signum, si iuxta Diui Ioan. Baptiste præscriptum Matth. 3. Pœnitens faciat fructum dignum Pœnitentiæ: exercendo actus virtutum contrarios peccatis, in quibus prius obfurdit: ita vt qui (iuxta Apostolum ad Rom. 6.) antea exhibuit membra sua seruire impudicitie & iniquitati ad iniquitatem, is nunc exhibeat membra sua seruire iustitiæ in sanctificationem. Pertinet similiter iniuriarum ab alijs acceptarum liberalis condonatio, & sitis quedam conuertendi alios, & procurandi eorum salutem, præsertim complicem, seu sociorum

ciorum sui peccati: dummodo id fiat euitando animæ pro-
priae pericula.

58. Septimum signum est, sibi vilescere, & teneri magno desiderio patiendi propter Deum à se offensum. Talia enim comitari contritionem inde intelligitur, quod per hanc, ad salutis viam, per peccatum derelictam, reuertamur. Illa autem sunt, eiusdem viæ quasi vestibulum, iuxta verba Domini Matth. 16. & Luc. 9. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, tollat Crucem suam, & sequatur me. Nam se qui Christum est viam salutis tenere: ad quod præcigitur abnegatio sui, & voluntaria tolerantia aduersorum, prout eadem verba aperte indicant.

Iam confessarius ex eo arbitrari poterit Pœnitentem seipsum abnegare, sibi vilescere, quod illum experientur facilem ac tractabilem, & paratum se submittere, non tantum suis Superioribus; sed etiam paribus; immo & inferioribus, si opus sit ad gloriam Dei; neque erubescit eam homines abnegando se propter Deum: exemplo Sanctæ peccatricis Luc. 7. quæ recumbente Domino in domo Pharisei, venit & stans retro secus pedes ipsius, cepit eos lachrymis rigare & capillis suis tergere, & osculari. Item sua peccata nec velantem artificio verborum, nec grauari sed voluntariè, præmissa diligenti examinatione conscientia, aperientem: nec excusatione dimittentem, sed potius candidè explicantem alacriterque patefacientem, & cum accusatione sui exaggerantem, tanquam qui possit cum Manassè (ex sine Paralip.) dicere Peccati super numerum arenæ maris & multiplicata sunt peccata mea, & non sum dignus videre altitudinem cœli præ multitudinem iniquitatis meæ.]

Desiderio vero magno patiendi teneri existimare poterit, si sit petat iniungi sibi bonam pœnitentiam; aut si ad impostam implendam se promptum ostendat, ac libentissimè præscripta remedia aduersus peccandi occasiones admittat: paratus tamen se gerere in pugna in eunda aduersus propriam concupiscentiam, quæ cum conceperit parit peccatum.] Iacobis. atque adeo subtrahere sibi incunda & vilia, & assumere contraria, exemplo Christi præuentis: in quo qui dicit se manere, debet sicut ille ambulauit, &iple ambulare.]

1. Ioan. 2.

Illud monendum est obiter, quod sæpius relabi in idem peccatum, aut non admittere grauem & difficilem pœnitentiam sibi à Confessario iniungendam vel iniunctam non impleuisse, argumenta potius sint fragilitatis & imbecillitatis, aut desuetudinis exercendi opera pœnalia & difficilia, quam impœnitentiæ. In quam sententiam Petrus à Soto in Infiti Sacerd. de perfectione contritionis, lect. 17. sub finem. Qui vitam, inquit, ita instituit, vt à consuetudine peccandi & facilitate se cohabeat: quamquam non nunquam labatur, etiam in mortalia, etiam aliquando frequentius: modo non pro nihilo ducat non contemnere pœnitentiam, vel posthabeat, satis mutasse vitam videri potest; modo conerit in hoc proficere, quod omni Christiano quidem, sed Pœnitenti putamus maxime necessarium.]

De ratione disponendi ad contritionem durum corde; ac primo ex indignitate peccati.

SECTIO III.

59. Pertinet secundo ad propositam Confessarij prudentiam: vt cum Pœnitentem suum deprehenderit sine contritione, durumque esse, studeat illum emollire, seu disponere ad odium & detestationem peccatorum suorum, tanquam ad prioris contritionis partem: cui ad complementum totius, debet accedere propositum non peccandi de cætero.

Quo in negotio Confessarius ipse recurrere debet ad Christi auxilium, tam sibi, quam pœnitenti humiliter implorandum: quia nemo corrigere potest quem ille despexit. [Ecclesiastus cap. 7. Et neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus.] 1. Corinth. 3. Atque fretus spe bona talis auxilij, adhibere motiua ad tale negotium accommodata; quæ sunt indignitas, & pernicietas peccati. Naturaliter enim, vt apprehensa rei dignitate & villitate, amor illius & desiderium in voluntate excitatur; sic & apprehensa indignitate & pernicietas, excitatur odium & detestatio illius. Iam peccati, præsertim mortalis, indignitas; & secundum se, & secundum omne circumstantiarum genus,

facile apprehenditur, sequentibus perpenis; & ideo Pœnitenti duro suauius, & cum affectu compassionis inculcandis, ad ipsius emollitionem.

Primum est eiusdem peccati conditio naturalis, qua est quoddam naturæ monstrum tum terribilimum sua pernicie de qua postea: tum turpissimum sua imperfectione, quæ tanta est vt ipsum perfectionis non modo expers sit, sed etiam omnino incapax. Quæ enim directe contrarium est Deo; qui seipsum negare non potest ex posteriori ad Timoth. 2. cap. nihil perfectionis ab eo potest accipere: nulla autem perfectio est nisi accepta à Deo, ex quo, per quem, & in quo sunt omnia.] ad Rom. 11. Vnde patet peccatum sua naturâ, non tantum à Deo, sed etiam ab omnium creaturarum societate alienum esse nihilque eo indignius turpius & vilius, cogitari posse; nisi statum peccatoris excipias, eo nomine, quod eiusdem peccati seruus sit iuxta illud Ioannis 8. Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati.]

Secundum est, quod peccatum Deo negetur obedientia debita: quod quantæ indignitatis sit, patet ex eo, quod sit quasi velle de ipsius manibus eripere sceptrum summi quod habet vniuersalissimique imperij atque adeo velle (quæ doctrina est D. Bernar. serm. 3. in tempore resurrectionis.) ipsum quasi de medio tollere, cum Deus esse non possit, sine summa supra omne quod est, dignitate & imperio. Ipsum inquam, qui Princeps est maiestatis infinitæ, tantopere de nobis bene meritis; & multo verius Pater noster, quam illi qui nos carnaliter genuerunt: cum solus animam contulerit, illique ad corporis fornicationem tam parum contulerint: vt ea quoque Deo ipsi absolute tribuatur Job 10. cum dicitur, Manus tuæ Domine fecerunt me, & plasmauerunt me totum in circuitu.] Et 2. Machab. cap. 7. cum Mater sancta, Sanctis filijs ait Neque spiritum & animam donauit vobis & vitam, & singulorum membra non ego ipsa comegi, sed mundi Creator qui formauit hominis nauitatem. Hinc Matth. 23. ait Dominus Nolite vocare vobis patrem super terram, vnus enim est pater vester qui in cœlis est.] Adde quoque sponsum esse, qui sponsam seruituti addictam turpissimè immanissimique Tyranni Dæmonis, ac supplicio ignis inferni cruciandam, sibi sociat, vt assereret in libertatem filiorum Dei & regni cœlorum faceret consortem. Sicigitur peccatum habet indignitatem; tum reatus læsæ diuinæ maiestatis; tum ingratitudinis infinitæ; tum etiam nefandi patricidij & adulterij atque adeo indignitatem maiorem, quam possit cogitari, propter rebellionem, quæ in eo patrandi exercetur, aduersus tantæ liberalitatis dominum, tantæque bonitatis patrem; ac tantæ maiestatis sponsum; idque ab homine vilissimo; qui breui vigens tempore repletur multis miserijs Job 14. Nihilque habet vel habere potest quin acceperit ab eo quem offendit: iuxta illud prioris ad Corinth. 4. cap. Quid habes quod non accepisti.]

Tertium est, odium grauissimum, quo Deus semper est profecutus peccatum: seuerissimis legibus illud verans, & pœnis grauissimis puniens illius reos: vt patet ex Angelis malis, primo parente & ijs qui perierunt in diluuiio, & in incendio Sodomæ, finitimarumque ciuitatum, ac de ijs demum qui igne æterno cruciantur apud inferos. Adde & pœnas quas voluit Christum perferre, ob in se suscepras iniquitates nostras: etiam si vnicus ac dilectissimus esset filius, innocens, impolutus, & segregatus à peccatoribus.] ad Hebr. 7. Certe constat indignissimum esse, non tantum contrarietate potentia, sed etiam nolle se accommodare voluntati. Tum Domini tantæ maiestatis: qui & nos ad obsequium suum condidit: iuxta illud Proverb. 16. Vniuersa propter seipsum operatus Dominus.] atque venundatos sub peccato redemit non corruptibilibus auro & argento, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati & incontaminati Christi.] Pet. 1. immo & seruos inuitiles conduxit mercede æternæ beatitudinis. Tum etiam patris de nostra salute adeo solliciti vt carne sanctissima eiusdem Christi veri Dei & hominis nos pasci voluerit. Tum denique sponsi tam beneuoli, vt nos dotarit suo Sancto Spiritu: iuxta illud ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis.] Pudeat nos iustam causam dedisse antiquis illis querimonijs Isaiæ 1. Filios enutriti & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum; & as-

mus praesepse domini sui: Israel autem me non cognouit & populus meus non intellexit. Vae genti peccatrici, populo graui iniquitate, femini nequam, filijs sceleratis.] *Et cap. 5. Quid est quod ultra potui facere vineae meae & non feci ei? An quod expectaui vt faceret vvas, fecit autem labruscas?] & *ierem. 2. Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquae viuae, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas.]**

63. Quartum est, beneficium Dei vbique praesentis, nos sustentis, suaque in nobis dona conseruantis, & noua subinde conferentis; quo perpenso cognoscitur (quod valde indignum est) ante ipsius videntis & reclamantis oculos peccando, nos inferre illi iniuriam eius generis, cuius est, si seruis amplissima mercede conductus à Domino ad suum obsequium, plurimisque muneribus auctus liberalissime, ipsi de m ipso vidente abuteretur ad illum offendendum: aut infans infirmus, à patre amantissime sustentatus, gladium quem in sua potestate habet (vt nos habemus nostram voluntatem) in eiusdem patris pectus adigere impius conaretur. Vnde rursus antiquis querimonijs datur occasio, *ierem. 18. Numquid redditur pro bono malum quia foderunt foueam animae meae?] Et ad *Hebr. 6. Rursus crucifigentes sibi metipsis filium Dei, & ostentui habentes.]**

Quintum est, brevis haec vita nostra, quam agimus super terram constituti inter caelum, sedem Christi, Sanctorumque omnium & infernum, ergastulum Demoni, & omnium sceleratorum: atque allesti & attractum à Christo ad tenendam viam salutis obseruatione mandatorum: tum à Dæmone ad sequendam viam perditionis, eorumdem mandatorum transgressione: peccantes mortaliter, nos gerimus ac si constituti iudices, cui adhærere praestet, Christone an Dæmoni; Dæmonem praefertimus Christo, ad illum conuersi, & ab hoc auersi. Quod quam indignum sit patet ex exprobratione, quae ideo potest Christo fieri à Dæmone: nimirum, quod illum pro quo saluando carnem humanam ipse suscepit; & tam multa tum egit, tum passus est in ea: quemque tot donis diuinis ad hoc locupletauit, vt suam in caelo ruinam repararet, habeat suo obsequio non coactum sed volentem mancipatum.

Ad istud attende anima, quae redempta lautaque Christi sanguine, caractere ipsius insignita, desponsata fide, & ab eo dotata Sancto Spiritu; quae coram tanto sponsio] specioso praesentis hominum] abominabilis per peccatum efficeris, tanquam denigrata super carbones.] Time peccator, eum cui millia millium Angelorum ministrant, & decies millies centena millia assistunt: Qui quidem Angeli illud *ierem. 3. tibi merito exprobrant: Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluit erubescere]* quique pro eo quo ardent diuini honoris zelo, te tanquam vitæ indignum male muldarent, si Christus ipse permitteret: Ita vt illud *Threnorum 3. vlturpare debes, Misericordiae Domini quod non sum consumpti, quia non defecerunt miserationes eius.]* Ad tam bonum igitur Dominum conuertere humiliter petens cum Dauide *Psal. 12. Vsq; quo exaltabit inimicus meus super me, respice & exaudi me Domine Deus meus, illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus praualui aduersus eum.]*

64. Sextum est infinita Dei maiestas & perfectio, contra quam homo, terra & cinis peccando superbit: quo nihil potest cogitari indignius: praesertim cum ille contra quem peccatur, Dominus sit, cui timor; & pater, cui honor omnis debetur. Hinc illa querimonia aduersus peccantes *Malach. 1. Si pater ego sum, vbi est honor meus; & si Dominus ego sum vbi est timor meus?]*

Postremum est nostra nequitia in eum: in quo viuimus, mouemur, & fumus.] *Ad. 17. quique peccata nobis remisit, gratiam contulit, vitam æternam promisit, & de cuius solius munere venit quicquid boni, siue animae, siue corporis obtinemus: & quicquid mali, cui obnoxij sumus, euadimus. Idignissimum enim est eam nequitiam tantam esse, vt summum benefactorem nostrum varijs partibus, membrifve nostris offendamus, non vno tantum, sed multiplici peccatorum genere: non semel aut bis, sed multoties, idque lenissimas plerumque ob causas, atque adeo sponte; neque ad id multum stimulat: immo quasi per ludum ac io-*

eum. Quem non pudeat obnoxium esse illi oburgationi Moysi *Deut. 32. Hæcne reddis Domino popule stulte & insipiens: numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit & creauit te. Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini Creatoris tui.]* Gusta anima Christiana, & vide quam suavis sit Christus tuus: qui dilexit te charitate perpetua, & ideo attraxit te miserans tui] *ierem. 31. A deo nascendo in stabulo, dans se tibi in socium: discipulis conuiscendo in cœna, tradens se in cibum: moriens in cruce, tradens se in pretium; & denique in caelo ad dexteram Patris sedens, traditurus se in praemium. Amantem igitur nos, redamemus, nec recedamus à Deo salutari nostro: quo nihil melius occurrere potest.]* Diuites enim egerunt, & esurierunt, inquirentes autem Dominum non inueniuntur omnino bono,] *Psal. 33. Exaltatum à terra vt nos ad se traheret, in cruce mortuum pro peccatis nostris consideremus: indeque ad eorum derelictionem excitemus nos ne tantæ bonitatis diuitias contemntes, thesaurizemus nobis iram in die iræ iusti iudicij Dei, iuxta Apostolum ad Roman.*

De eadem ratione ex seueritate diuina iustitia.

SECTIO. IV.

65. Quando notatum fuerit non sufficere alicui antedicta ad concipiendum peccati odium, ideoque ipsum non esse de illorum numero qui oderunt peccare virtutis amore: sed potius de aliorum, qui oderunt peccare formidine peccata. Pertinet tertio ad Confessarii prudentiam tali inculcare diuinæ iustitiae seueritatem; qua iniuriam per peccatum sibi illatam Deus vlciscitur; propositis nimirum iudicij seueris; quæ omnipotens exercuit in Luciferum, & ceteros Angelos peccantes; quibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos,] *2. Pet. 2. Deinde in primos nostros parentes, quos ex Paradiso volu-pratis expulsos, vitam laboribus & molestij plenam, ac morbis mortique obnoxiam agere fecit Gen. 3. qualem & nos illius miseriz hæredes agere patet experientia. Præterea quomodo aquis suffocauerit omnes homines, exceptis quatuor viris & totidem feminis, tempore Noë Gen. 7. Atque igne consumpsit Sodomam & finitimas ciuitates tempore Abrahæ Gen. 18. Item terra dehiscente viuos in infernum protulerit Dathan, Core, & Abiron tempore Moysi, Num. 16. Atque immissa pestilentia in Israel tempore Davidis propter ipsius peccatum, extinxerit septuaginta millia virorum, 2. Reg. 24. multaque alia eius generis fecerit, quæ tum in sacris literis, tum in alijs historijs commemorantur, aut etiam quotidiana experientia cognoscuntur: accommodanda ad peccata similia quibus Penitens se inquinauerit: vt gendo ob ea merito similem aliquem miserum vitæ exitum sibi timere debere eodem iusto Iudice Deo, qui non est personarum acceptor, vt sæpius repetitum habetur in sacris literis Deut. 10. 2. Paral. 19. ad Roman. 2. ad Ephes. 6. ad Coloss. 3. 1. Pet. 1. Apoc. 10. Quæ repetitio aperte indicat id, & esse pro certissimo documento tenendum, & frequenter esse ad memoriam reuocandum:*

66. Nec quemquam fallere debet, quod Deus infinita sua bonitate tale supplicium inferre misericorditer tardet: quia talem tarditatem grauitate supplicij compensat, iuxta illud *Eclesiasticus 5. Ne dixeris peccati, & quid mihi accidit triste, Altissimus enim est patiens redditor:]* & illud ad Roman. 2. Benignitas Dei ad penitentiam te adducit, secundum autem duritiem tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius:] Illam enim iram supra quam dici vel cogitari potest, accendit peccatoris indurati ingratitude, qua lenissimam ac momentaneam, quæ ex peccato percipitur, voluptatem, & anteposuit, & pergat antepone-re amicitia Dei: quod quidem pueret committere erga quemcumque hominem, qui beneficia sine comparatione minoram quam ille contulisset: nec, vt ille, posset illam sibi iniuriam punire æterno] qui Diabolo & Angelis eius paratus est] igne, omnium timendorum maxime timendo iuxta illud *Matth. 10. Nolite timere qui occidunt corpus, &c. Sed potius timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.]* Certe non fallit Apostolus ad Hebr. 10. dicens, horrendum esse incidere in manus Dei viuentis] nec falle-

bat Iob vir simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo (vt describitur initio hystoriae ipsius) cum verebatur omnia sua opera, sciens quod Deus non parceret delinquenti] *ex cap. 9. eiusdem hystoriae*: Et cum semper quasi timentes super se fluctus sic timuit Deum] *ex sequenti cap. 31.* Quam igitur nequam sibi est, qui negligit audire Sapientis saluberrimum monitum *Eclesiastici 30.* Miserere animae tuae placens Deo; & contine, & congrega cor tuum in sanctitate eius.] Nam *ex 1. Petri cap. 4.* Si vix iustus saluabitur, impius & peccator vbi parebunt?]

Cum diuina iustitiae seueritate magna benignitas coniuncta. §. Vnicus.

67. **I**Am cum tanta seueritate, quanta sit Dei benignitas, ad penitentiam nos adducendis ex his patet, quae simul inculcanda sunt Penitenti, tum vt is ex tere ad maiorem inducatur Dei, sicut filium inducitur in coram tractatione facta ex cap. sicut fera. De Penitenti. distinct. 2. tum vt nos ea ratione, cum zelo diuinae iustitiae coniungamus compassionem proximi, quae per discretione illi admisceri debet tanquam vino olei ad curatione fauciat ex Parabola Lucae 10.

Primum igitur est, quod morte aeterna non punierit nos extremum, sicut Demones, sed Penitentia tempus nullo nostro merito nobis concesserit, interea tamen priuans suis donis caelestibus, vt in seq. sectione exponetur: sicut Rex qui proditori misericorditer donans vitam, aufert castra ei antea commissa.

Secundum est, quod non desinat nos conseruare quantumcumque vitam & vires quas confert ad ipsius offensam impediendum.

Tertium, quod nequitia nostra non obstante velit nos rebus omnibus (licet inimicos) non secus vt ac sanctissimos: atque adeo nobis coelum ac sidera, aërem, & terram, animalia & plantas, aliaque corpora velit seruire, immo & vnum ex beatis Angelis nobis adesse custodem, eo etiam tempore, quo nostro & ipsorum communi domino fidem frangimus, & ipsa quasi cogimus nobiscum communi Domino rebellare. Sic igitur benignissimus ipse Dominus, vt dicitur *Matth. 5.* Sole suum facit oriri super bonos, & malos, & pluit super iustos & iniustos.] Id quod experientia quotidiana docet in condemnationem nostrae iniquitatis.

Quartum, quod res ad faciendum verbum eius creatas prohibuerit, ne in nos perfidos, & desertores iuste impetu facto, vlciscerentur domini sui iniuriam: praesertim satellites ipsius Angeli sancti, coerueritque infernales carnifices, in quorum potestate cum essemus constituti, moliebantur vitam nobis eripere, ad adimendam respiciendi ab ipsorum laqueis commoditate omnem. Immo & represserit, ne vehementius sollicitaret, impellerentue ad scelera: cui dubium non sit quin ad grauiora lapsuri essemus, nisi nos auxilio suo diuino iuuisset a duersus tentationes, vel eas à nobis auertisset: sicut & auertit plurima vitæ quoque nostrae corporalis pericula, quae nos nec adnectere, nec etiam sentire solemus.

Postremum, tunc etiam temporis, cum pertinaciter illi fugeremus, misericordissimè cum summa patientia nos insecutus sit, ad seque reuocavit: tum tacitis suis afflatibus diuinis, tum etiam apertis proximorum, aut aliquorum euentuum extraordinariorum monitis: ita vt gesserit se nobiscum, geratque sicut se bonus aliquis pater gereret, cum unico filio charissimo, vi febris de mente deiecit, cui assidet & ministrat cum magna sollicitudine, pietate & patientia, quantumque nec beneficia, nec patrem agnoscat, sed ipsum malè excipiat, grauius lacessens iniuriis, & contumeliis. Quae tanta Dei benignitas & patientia in peccatorum tandem vertetur in indignationem & ira iuxta illud *Psal. 2.* Qui habitat in caelis iridebit eos, & Dominus subannabit eos, tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos.] Et si quando in hac vita sumus, reconciliationi locus est, iuxta illud *Ioan. 6.* Eum qui venit ad me, non eieciam foras.]

De eadem ratione tertio, ex iactura bonorum, quae fit per peccatum mortale.

SECTIO V.

Pernicies, quam peccatum mortale adfert, & ad illius odium seu detestationem magnum est motuum, confu-

stus tum in iactura praestantissimorum bonorum; tum in inuentione ingentium malorum. Ideoque ad prudentiam quoque Confessorij pertinet. 4. vtramque Penitenti inculcare cum opus fuerit ad eum emolliendum ad contritionem: atque de priore, in hac, & de posteriore, in sequenti sectione.

Iactura igitur istiusmodi: de qua mysticè primo *Threnorum*: Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius,] est primò meritorum nostrorum praeteritorum; quia per peccatum mortale in nobis mortificantur omnia nostra bona opera; ita ut quasi [argentum versum in scortam] *ex Isaia cap. 1.* vltra non imputentur nobis ad meritum aeternae salutis: iuxta illud *Ezech. 18.* Si iustus auerterit se, & fecerit iniquitatem, omnes iustitiae quas fecerat non recordabuntur.]

Secundò priuatur paterna illa beneuolentia & praecipua cura, tutela ac blanditiis, quibus parens optimus vt solet erga bonos, & pios. Quò spectat illud *Ierem. 22.* Si fuerit fecundus filius Iochim regis, sicut annulus in manu dextera mea, inde euellam eum] Et illud *Psal. 118.* Spreuisti omnes discedentes à iudicijs tuis, quia iniusta cogitatio eorum.] Et illud *Proverb. 1.* Tunc inuocabunt me, & non exaudiam, manè confurgent, & non inuenient me, eo quod exofam habuerint disciplinam, & timorem Domini non susceperint.] Adde & illud *Isai. 59.* Iniquitates vestrae diuiserunt inter vos, & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis ne exaudiret.] Ac illud *Ierem. 5.* Peccata vestra prohibebunt bonum à vobis.]

Tertio spoliatur iure caelestis hereditatis: facti mancipia Diaboli ex filiis Dei, qui paulò post eramus Reges futuri, & fructuri foelicissima, iucundissimaque vita perpetua in illo Dei tabernaculo, in quo is tantum habitabit, qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam.] *Psal. 14.* Vnde existimare debemus, in eo instanti, quo mortaliter peccauimus, contra nos prolatam fuisse sententiam, qua ex caelo exules esse pronuntiatum, spoliari bonis omnibus spiritualibus eò ducentibus: & Sathanae ipsiusque ministris addicti cruciandi, perinde quadam ratione ac nefarius sacerdos per degradationem ab ecclesiastica dignitate alienus declaratur, sacerdotibus indumentis exiuit, & brachio saeculari traditur mulcandus.

Quarto abalienatur à nobis Spiritus adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus Abba pater: quique testimonium reddit Spiritui nostro, quod filij Dei sumus.] *ad Roman. 8.* & per quem nobis datum, charitas diffunditur in cordibus nostris.] *ad Rom. 5.* atque adeo per quem Spiritu viuere, & Spiritu ambulare (in via nimirum salutis) dicitur iuxta illud *ad Galat. 5.* Si Spiritu viuimus, Spiritu & ambulamus.] Erratio est, quia vita animae nostrae consistit in charitate: vnde dicitur *1. Ioan. 3.* Qui non diligit, manet in morte,] & peccatum mortale illam extinguens, dicitur generare mortem *Iacob. 1.* Peccatum (inquit) cum consummatum fuerit generat mortem] idemque fides sine illa est mortua: sicut corpus sine Spiritu mortuum est.] *ex sequenti cap. 2.* neque vllum nostrum opus censetur vitæ aeternae meritum esse, nisi ex illa proueniat, vt patet *ex cap. 17. prioris ad Corinth.*

Quinto spoliatur gratia diuina, qua decorante animam ea ita placet Deo, vt tanquam siue filiam, siue sponsam charissimam velit aeterni sui regni esse consortem: quod vox illa sponsi *Cant. 4.* significat. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis.] Spoliatur charitate, eamque comitantibus Spiritus sancti donis, & virtutibus infusus (tanquam *Madian omnia vastante in terra Israel iudicum 6. aut Antiocho diripiens omnia vasa templi. 1. Machab. 1.*) quibus facultates animae nostrae roborantur, idonei sumus; prompti alacresque reddimur ad opera aeternae salutis meritoria. Non enim tantum sunt ornamenta filiae regis cuius omnis gloria ab intus in fimbriis aureis circumamicta varietate.] *Ps. 44.* Sed etià adiumenta necessaria ad vitam aeternae salutis meritoriam agenda, quae sicut, cum adsunt, magnam praebet gaudendi materiam iuxta illud *Isaia 61.* Gaudens gaudebo in Domino & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimento salutis, & indumento iustitiae circumdedit me; quasi sponsum decoratum corona, & quasi

sponsam ornata[m] monilibus suis] sic etiam cum abluunt (quod nostrā culpā sit peccatum mortale) magnam præbēt materiam doloris vehementis, qualem sensit Iob. cum in. c. 19. diceret, Spoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo, destruxit me vndique & cetero, quasi euulsæ arbori abstulit spem meam.] Et qualem sentiret mercator, qui multis laboribus ex India aduectas merces vno iactu taxilli miserè perdidisset.

71. Væ illi qui passis talem iacturam nullo dolore tangitur, se sortè diuitem esse nulliusque egere dicens (*ut ille de quo Apoc. 3.*) cum verè miser sit & miserabilis, pauper & nudus] vt pote qui ad instar descendens ab Ierusalem in Hierico *Luc. 10.* spoliatus bonis omnibus, & plagis impositis semiuuius relictus; sic prius lucrata perdidit, vt ei commoditas in posterum lucrandi adempta sit: Immo qui in longè miseriore statu, quam ille coniectus sit, prout longè grauior, perniciosiorque est bonorum spiritualium & eternorum, quam corporaliū, & caducorum iactura: minisque perniciosæ sunt plagæ corporis, quam plagæ animæ; cui tandem adferunt mortem, de qua *Psalm. 33.* Mors peccatorum pessima] & interca semiuuium relinquentes peccatorem nempe viuentem quidem carnè, sed mortuum Spiritu. Adde ad eius moditaturam & plagas animæ, accedere reatum, quo peccator debitor est pœnæ ignis æterni, parati Diabolo & Angelis eius, vt patet ex sententia in eos proferenda, ex *D. Matth. 25. cap.* Peiūque etiam accedere temporalia detrimenta infamiae, mortuorum, paupertatis, & indigentiae. Accedere denique ad miseriæ cumulum, quod anima peccato mortali inquinata, sic vt nauis vndique agitata ventis, à nauis deserta: ciuitas præsidio militum destituta, quæ ab hostibus cingitur, & in qua clues distudent, & proditores consilio præfunt aut virgo à procis vndique sollicitata, quæ pater, custos castitatis eius deseruit: vel vidua solatio destituta: cui vndique lites intentantur, & molestiæ inferuntur. Quo spectare cenferi potest illud *Psalm. 70.* Consilium fecerunt in vnum dicentes Deus dereliquit eum, persequimini & comprehendite eum, quia non est qui eripiat.]

De eadem quartò, ex multitudine & magnitudine malorum, quæ per peccatum mortale incurruntur.

SECTIO VI.

Pernicies quam peccatum mortale adfert, cum iactura bonorum coniunctam habet inuectionem multorum & ingentium malorum: quorum alia iam sunt præsentia, & alia adhuc misericorditer à Deo differuntur, dante peccatoris locū pœnitentiæ, quo abutitur in superbiam ex *Iob. c. 24.* illaque plagarū, & hæc debitorū nomine intelligi possunt.

Plagæ quæ per peccatum mortale insiguntur anima. §. 1.

72. **P**rima autem plaga est in animæ substantia, tum corruptionis cuiusdam, iuxta illud *Psalm. 37.* Putruerunt & corptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ,] & illud *Psalm. 52.* Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus.] Tum deturpationis: qua Demonis turpissimi, nigri & pallidi; non cœlestis sponsi pulcherrimi, candidi & rubicundi (ex *Cantic. cap. 5.*) speciem referat: ita vt in eam cadat illud *Thren. 4.* Denigrata est super carbone facies eorum,] & illud *Ezechiel. 16.* Abominabilem fecisti decorum tuum:] Tum denique monstruositatis, qua ad instar Nabuchodonosor *Dan. 4.* monstruosam quandam bestiarum speciem induit, iuxta illud *Psalm. 48.* Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.]

Secunda plaga est cæcitas in intellectu; cuius iudicium, voluntas per peccatum peruersa, peruertit, vt malum dicat bonum, & contra bonum, malum: iuxta illud *Isa. 5.* Væ qui dicitis malum, bonum: & bonum malum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.] Item illud *Psalm. 81.* Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant,] & illud *Sopho. 1.* Ambulant vt cæci, quia Domino peccauerunt] & illud *Sapien. 2.* Excæcauit illos malitia illorum. Id quod Sodomitis ita contigit, vt simul cæcitate oculorum percuterentur, *Gen. 19.* Et illud *Proverb. 4.* Via impiorum tene-

brosa, nesciunt vbi corruant.] Nimirum sicut Balaam *Numerorum 22.* (qua comparatione D. Petrus in 2. sua *Epist. cap. 2.* vtitur) nesciuit Angelum ante se stare districto gladio, quia vi illius erat peruersa. Adde etiam illud *ad Ephes. 4.* Hoc dico, & testificor, vt non ambuletis, sicut gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei, per ignorantiam quæ est in illis propter cæcitate[m] cordis ipsorum.] Ea igitur quæ illicitè amata, idè Apost. *ad Philip. 3.* arbitratus est vt iter cora, intellectum exceccant, sicut & stercus hirundinum cadens in oculos Tobie cæcitate[m] ei attulit, *Tob. 1.*

Tertia plaga est obliuionis Dei in memoria: de qua *Deut. 32.* Oblitus es Dei creatoris tui,] & *Psalm. 9.* Non est Deus in conspectu eius, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore. Auferentur iudicia tua à facie eius.] Et *Psalm. 53.* Non proposuerunt Deum ante conspectum suum:] & *Psalm. 83.* Non proposuerunt te in conspectu suo.] & *Psalm. 105.* Obliti sunt Dei qui saluauit eos.]

Quarta plaga est peruersitas in voluntate: qua seruituti appetitus (tanquam domina ancilla nequissima) ipsa addidit, & famulari cogitur, quæ dominari deberet: peccatum enim propensionis illi: de qua *Gen. 8.* Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentiæ,] tanquam ferocissimæ bestię frænum detrahens, aut tanquam intemperatissimo mancipio libertatem tribuens; omnia perturbat & peruertit; nec sensu obtemperante rationi, nec ratione obtemperante Deo, ob omnem humanum; immo & diuinum timorem abiectum; sicut ei accidit, qui *Lucæ 18.* dixisse referunt, Deum non timeo, nec hominem reueor.] Quo autè filij huius seculi, prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua,] *Luc. 16.* id illis accidit: sicut noctuæ contingit in tenebris melius, quam aues reliquis volatum suum dirigere.

Quinta plaga est deliratis in facultate exequendi constituentis eam infirmitatem, de qua in *Psalm. 6.* Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, sana me domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.] Ex quibus plagis intelligitur lapsum in peccatum recte à Diuo Bernardo serm. 1. in Cena Domini, cōparari lapsui in cloacam plenam lapidibus: quos qui labitur, non solum sædatur, sed etiam in suis membris grauitè læditur. Si quæ verò aliæ sint eiusdem modi plagæ, ea ad has reducuntur, quarum perniciem argunt, per ea quæ secum ferunt detrimenta in bonis siue honorariis, siue pecuniariis, siue etiam corporeis.

Ratio qua ob acceptas per peccatum plagas, peccator ad illius odium inducendus est. §. 2.

73. **A**tque per hæc adducetur peccator in odium peccati si inculcetur ei, quantam inde habeat occasionem erubescendi coram Deo & Sanctis eius de vilissimo, pauperimoque statu, in quem se coniecit per peccatum. Namque adeo illius tales plagæ veris bonis exinaniant, vt merito possit vltimè illud *Psalm. 72.* Ad nihilum redactus sum & neficius;] sibi que accommodare illud dictum diabolo, *Ezech. 28.* Nil factus es. Certe aperta est Apostoli doctrina in *priori ad Corinth. 13.* dicentis, se sine charitate nihil esse.] Imprudenter autem tale quid parulpendenti, quia commoditatibus temporalibus (quibus fortè Dei beneficium abundat) contentus est: inculcare oportet de talibus tanquam concessis ad procurandum Dei gloriam, esse rationem reddendam vsque ad nouissimum quadrantem, *Matth. cap. quinto,* neque concessum esse illis diu vti; iuxta illud *Luc. 12.* quod dicent, Anima habes multa bona, posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare;] responderit Deus: Stulte hac nocte reperent à te animam tuam, quæ autem parasti cuius erunt;] & illud *Iob. 20.* Gaudium hypocrite ad instar puncti.] nec etiam talis vsus facti hominem contentum, seu quiete animi frui. Impij enim (vt dicitur *Isai. 57.*) quasi mare feruens, quod quiescere non potest;] in quos proinde aptè quadrat illud *Psalm. 106.* Anima eorum in malis tabescebat, turbati sunt & moti sicut ebrius: omnis sapientia eorum deuorata est;] itemque illud *Isai. 48.* Non est pax impijs,] esto ducant in bonis dies suos: in puncto tamen in infernum descendunt, *Iob. 21.* Adde quod rursus dolore miscbitur & extrema gaudij luctus occupat] *Prou. 14.* Item quod abundantiam & delectationem ipsorum summa egestas molestiaque

excipiet. Sicut enim is qui inducitur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide, ne quidem aqua guttam habere potest, qua linguam suam refrigeret, cruciatus in flamma, *ex Divi Lucae cap. 6.* Et experitur verum esse de peccato, quod dicitur *proverb. 5.* Fauis distillans labia meretricis, novissima autem illius amara quasi absinthium,] vrgendum vltimus est, cum talibus commoditatibus peccatores gravissimis vinculis onerari, de quibus *proverb. 5.* Iniquitates suae capiunt impium, & sanibus peccatorum suorum constringuntur; *& Psalm. 37.* Iniquitates meae supergressae sunt caput meum, & sicut onus grave gravatae sunt super me. Miser factus sum, & curvatus sum usque in finem. *]* Cuius rei typum gessit Manasses inter cetera de se dicens in sua oratione *que habetur in fine Paralip.* Incurvatus sum multo vinculo ferreo, & non possum attolere caput meum. Talia vincula tunc demum sentiuntur a peccatore, cum (ad instar auis esca consumpta) recedere conatur: prout Divo Augustino accidit, *iuxta illud quod ait in libro 8. Confessionum cap. 5.* Suspirabam ligatus non ferro alieno, sed ferrea mea voluntate. Velle meū tenebat inimicus & inde mihi carenam fecerat, & me constrinxerat. *]* Sicut autem constructos peccatores tenent ab immanissimo humani generis hoste captivos ad ipsius voluntatem habetur *ex 2. ad Timoth. cap. 2.* in fine, & in tali captivitate, multa perpeti patet *per illud Psalm. 31.* Multa flagella peccatoris; *& illud, quod qui peccaverunt, in inferno positi ex c. 5. Sapient. dixerunt.* Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis, & ambulavimus vias difficiles. *]* Ex quibus intelligitur peccatoris dura cervicis (etiam abundantius commoditatibus huius vitae) conditionem comparari posse cum ea, qua asinus, non quidem solutus cui insidet Christus ad ingressum triumphalem in Ierusalem *vt Matth. 21.* sed ligatus ad obsequium crudelissimi Domini, onere gravi oppressus, & fustibus crudeliter verberatus, cuius esum superpetant a liquor cardui: cum quibus praedicta commoditates comparari possunt, sicut comparantur cum spinis in parabola de semine *Matth. 13. Mari 4. Luca 8.*

De debitis que per peccatum mortale contrahuntur. §. 3.

74. **Q**uod attinet ad debita peccatoris, seu mala quibus post hanc vna expofitus est nisi respicatur, ea talia sunt, quae nec humana cogitatio comprehendere, nec lingua exprimeret valeat: sicut nec proemia, seu bona iustus parata, *iuxta illud apostoli. Corinth. 2. ex Isai. cap. 64.* Oculis non videt, nec auris audit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis qui diligunt illum. *]* Comprehenduntur autem nomine poenae aeternae damnationis, quae duplex est, vna dicitur poena damni, qua pariter omnes damnati excluduntur à beatifica visione Dei, regnoque caelorum *iuxta illud quod in Apoc. cap. 21. sub finem dicitur;* quod in eam quae ibi describitur caelestem Ierusalem non introibit aliquid coinquinatum. *]* Ad quod etiam facit illud *Psalm. 5.* Non Deus volens iniquitatem tuas. Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. *]* Ipsi omnes, qui operantur iniquitatem. *]* Itemque illud *Psalm. 72.* Qui elongant se à te peribunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te. *]* Accedit etiam, quod ratio talis exclusionis sit carentia charitatis, tanquam velitis nuptialis, qua spoliatur per quodcumque peccatum mortale. Altera vero poena aeternae damnationis, dicitur poena sensus: qua torquentur damnati impariter, pro imparitate numeri & gravitatis peccatorum ab vno quoque commisso, *iuxta illud apoc. 18.* Quantum se glorificavit & in deliciis fuit, tantum dare illi tormentum & lucrum. *]* Vnde fit vt homo qui plura & graviora peccata (de quibus non egit poenitentiam) commisit, quam multi Demones; vnus plura & graviora quam multi illi patiantur tormenta: cum non sic personarum acceptio apud Deū, vt antea pluribus facit Scripturae locis citatis habitū est. *]* Quam autem horrenda sit istiusmodi poena, colligere licet ex sententia, per quam eidem sunt à Christo addicendi miseriae: cum *ex Matth. 25 cap. dicit,* Ite maledicti in ignem aeternum qui paratus est Diabolo & Angelis eius. *]* Nam illud *ite maledicti;* ostendit poenam ignominiosissimam, quae separata à societate Sanctorum cum Dei indignatione. Illud verò *in ignem aeternum,* poenam acerbissimam, eamque nunquam finituram. Illud denique, *qui paratus est Diabolo & An-*

gelis eius: poenam immanissimam & ex nequissimorum societate molestissimam.

Ratio concipiendi odium peccati, ob debita, per illud contracta. §. 4.

76. **C**onsideret igitur Christianus, aut tanquam miles baptismali characterē Christi insignitus, mox coronandus, si legitime certasset: aut tanquam filius adoptatus, mox ad regni solium ab adoptante euehendus, si parisset, paternis iussibus: aut tanquam sponsa ad delicias regales (de quibus *Luc. 22.* Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater regnum vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo) mox admittenda, si fidee servasset: Consideret inquam se à tam felici conditione excidete per peccatum mortale: adeoque exosum Deo reddi, vt is ipsum tanquam nihil factum ac foedissimè deturpatum, omninoque abominabilem, velit à domo sua alienū esse & in infernum abiici, vt in cloacam sordium vniuersi receptaculum immundissimum: atque igne inextinguibili in aeternum cum Dæmonibus cruciari abique vilo profus solatio: vt argumento est quod *(ex cap. 5. Sapient.)* Deus amabit creaturam ad vltionem inimicorum & pugnabit cum illo orbis terrarum contra inferatos. *]* Descendat in infernum viuens: ne descendat mortuus; seridū considerans *ex Job. cap. 10.* terram tenebrosam & operam mortis caliginē, terram miseriae & tenebrarum, vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. *]* *Ex Apocal. cap. 21.* Stagnum ardens ignis & sulphure dæmonibus terribissimis tanquam serpentibus saulissimis totum scatenis: & tum ex aliis sacrae Scripturae locis *vt ex Isai. cap. 34. versu 8. & ex cap. 1. Sophoniae, à versu item 8.* tum ex libris piis in quibus de nouissimis hominis agitur, expendat omnis generis miserias ibi perferendas maiores ac molestiores, quam mens humana capere possit vel lingua exprimeret: eas vt cumque iudicant, qui ibidem constituti, praerargustia spiritus gementes *(ex citato cap. 5. Sapientia)* ac tridentes dentibus *ex cap. 24. & 25. D. Matth.* desiderant mortem fugientem ab eis, *ex Apoc. cap. 9.* dicuntque montibus. Cadite super nos, & collibus operite nos. *]* *ex praecedent. cap. 6. sub finem:* & *ex cap. 23. D. Luca.* Ex qua consideratione si in peccatoris voluntate non excitetur motus, tum pudoris, de iam misero praesenti suo statu: tum timoris de impendente futuro omnium miserrimo: tum demum summi odij peccati, vt detestandi tantorum malorum fontis; vix alud superesse videtur quam vt pro eo ore tur: & moneatur de eodem misero suo statu per similitudinem, qua D. Paulus vitur ad Hebr. 6. quod terra sepe venientem super se bibens imbrem proferens spinas & tribulos, reproba est: cuius consummatio in combustionem.]

77. Itemque doceatur illam suam duritiem, non esse opus alterius, quam Diaboli, tenentis ipsum cap. Neque ad suam voluntatem *iuxta Apostolum 2. ad Timoth. 2.* Neque enim est Dei, nisi permittentis, vt in Pharaone: neque est naturae opus: vt ex eo patet, quod soleant homines tam faciles esse ad concipiendam, tum pudorem de turpitudine sui status; tum timorem impendentium sibi gravium malorum, tum demum odium eorum quae grauius eis nocent, vt difficillimum sit eos cohibere à talibus motibus & intra rationis limites coercere. Neque refert quod tale quid eis contingat circa temporalia, quae sensu percipiuntur. Nam spiritalia percipiuntur fide quae certiore notitiam dat, quam sensus: spiritaliaque iactura infinitis paribus maior est & formidabilior: quam iactura temporalium vt satis insinuatum est, à Domino nostro cum dixit *Luc. 12.* Ne timeamini ab his qui occidunt corpus & post haec non habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis, timeate eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. *]* Item *(quod bene notatum est à D. Chrysof. hom. 5. ad populum Antiochenum)* tristitia quam contritionem dicimus, concepta propter Deum de iactura spiritalia, est aduersus hanc remedium, *iuxta illud in posteriori ad Corinth. 7.* Quae secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur. Suscepta verò tristitia de iactura temporalium, nihil ad eam resarciendam proficit: quantum cumque enim tristetur quis de liberis vel bonis amissis vel de infamia aut morbis contractis non id eo facta iactura resarciatur vt constat experientia. Iraque

aduertat

aduertat peccator induratus, quem suus tam miser status nihil mouet, quod in manu sit Diaboli carnificis scruissimi: à quo ducitur ad æternum gehennæ supplicium: quando quidem vita hæc nostra cursus est ad mortem, quam seuerum Dei iudicium sequitur, & cum eo supplicium peccatoribus impænitentibus constitutum. Ducitur verò quasi obuerso dorso: ne ollam succensam sibi paratam videns, terreatur. Misereatur miser animæ suæ & dum ei conceditur remediū pœnitentiæ ad se liberandum, illo vtatur: cum ad id non desint ei imitationes diuinæ misericordiæ: tum per interiores inspitationes, tum per exteriores monitiones siue prosperitatum siue afflictionum, siue etiam concionum ac bonorum exemplorum se offerentium. Quas imitationes, qui contemnit, quam malè sibi prospiciat pro eo tempore quo (ipso etiam Dæmone urgente vt in desperationem inducat) compellatur ad tribunal tremendum & supplicium horribile faciem conuertere, vultet dum potest comminationem factam *Prover. 1.* Quia vocaui & renuistis, extendi manum meam & non fuit qui aspiceret, despexistis omne consilium meum & increpationes meas neglexistis, ego quoque in interitu vestro ridebo. Dumque licet dicat *Suberimum* Peccator; cuius singulæ literæ indices illi esse possint miseriæ, in qua versatur: puta 1. præmissis meritorum omnium priuatus. 2. egestate oppressus. 3. cœcitate mentis percussus. 4. charitate diuina spoliatus. 5. amaritudine repletus. 6. viam perditionis ingressus. 7. iram Dei meritis; certè si depulsa mentis caligine posset serio dicere. Iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper: serio quoque vsurpare illud, Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, &c.

CAPVT SEXTVM.

De confessarij prudentia in dirigendo Pœnitente ad contritionem executioni mandandam.

SVM MARI VM.

- 78 Maxima Dei miseratio in peccatores, qua pro illis ad pœnitentiam vocandis, misit vnigenitum Filium suum.
- 79 Miseratio qua homines peccatores ad ipsum reuertentes recipit.
- 80 Miseratio qua benignissime ad se vocat, patientissimeque suffert peccatores.
- 81 Miseratio qua velut naturali propensione miseretur peccatoris.
- 82 Miseratio liberalissime offerentis peccatori veniam suorum peccatorum.
- 83 Nulla est grauitas aut multitudo peccatorum ob quam Pœnitenti desperandum sit de Dei misericordia: & qualiter ad spem concipiendam excitari possit.
- 84 Continuatio diuinorum in nos beneficiorum tum communium tum particularium.
- 85 Dignitas contritionis.
- 86 Facilitas tum euadendi æternam damnationem, tum gratiam & cetera diuina dona recuperandi, tum etiam consequendi vitam æternam beneficio contritionis.
- 87 Virilitates contritionis, repurgandi animam à peccatis claudendi infernum & aperiendi celum.
- 88 Non esse sustinendam contritionem ob illius difficultatem.
- 89 Rationes quibus potest Pœnitenti dissuaderi contritionis dilatio: ac primo ex periculo in mora.
- 90 Deinde ex difficultate quam talis mora parit resurgendi à peccato: & facilitate quam adfert labendi in novum peccatum.
- 91 Postremo ex miseria qua in tali mora notatur.
- 92 Illusio Dæmonis in necenda tali mora.

VT nonnullis corpore ægris vsu venit, desiderare quidem liberationem à morbo, quo detinentur, propter multitudinem tum commoditatum quibus priua: tum incommoditatum quas adfert; auersari tamen sumptionem potionis ad illam consequendam necessariæ: sic etiam quibusdam peccatoribus contingit, vt optent quidem peccatorum suorum, præsertim mortalium, remissionem tot quot ante dicta sunt detrimenta adferentium: auercentur tamen executionem contritionis necessariæ ad eamdem remissionem: quod prouenire potest, vel ex quadam desperatione consequendi talem remissionem: vel ex quodam horrore contritionis tanquam ex nauſea potionis amaræ & gro obla-

ta: vel ex quadam socordia per quam illius executio differatur de die in diem: vel denique ex ignoratione modi eam exequendi, quæ anxium reddens, ab ipsa executione auocat. Quæ cum ita sint, prudentiæ erit Confessarij primò Pœnitentem suum cum necessarium esse viderit, in spem diuinæ misericordiæ erigere. Secundò ei gratiam reddere contritionem. Tertiò dissuadere illius dilationem. Quarto rationem illius exercendæ ei tradere: quam persequemur separatim in sequenti cap. De cæteris verò dicemus in præfenti.

De erigendo Pœnitente in spem diuinæ misericordiæ.

SECTIO I.

Pertinet igitur primò ad istiusmodi prudentiam Confessarij, vt pœnitentem erigat in spem veniæ à Deo consequenda; cum illam aduertit ita perterritum consideratione diuini iudicij, & multitudinis ac grauitatis suorum peccatorum vt ad desperationem inclinare videatur. Ad id autem conferre potest commemoratio misericordiam, quas Deus exercet, exercitque in peccatores: sicut commemoratio iudiciorum confert ad durum petterendum.

Principalis autem huiusmodi miseratio, est quòd Dei filius venerit peccatores ad pœnitentiam vocare *Matth. 9.* atque adeo nascens dederit se in socium, cõsuetens in edulij, moriens in pretium, regnans daturus se in præmium. Nimirum, vnigenitus Dei filius per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil quod factum est: de sinu Patris in terram descendens vt quæreret & saluum faceret quod perierat: non tantum se exhibuit peregrinationis nostræ socium, sed etiam in ea mortem acerbissimam pro nobis passus est. Immo & seipsum in eadem dedit in cibum, daturus in patria, quòd disposuit nobis regnum, vt edamus & bibamus super mensam suam in regno suo. *Luce 22.* Vbi & Aduocatus noster est apud Patrem, & propitiatio pro peccatis nostris *[prima Ioan. 1.]* Hæcque sunt vnguenta pretiosa, quæ diuina bonitas in nos peccatores effudit, vt post se traheret, & in eorum curreremus odorem *(quod pesit sponsa Cant. 1.)* confidentes in ea charitate ineffabili qua sic dilexit mundum vt vnigenitum suum daret, vt omnis qui credit in ipsum non pereat sed habeat vitam æternam. *[Ioan. tertio.]* quæque idem Filius humiliavit semetipsum factus obediens vique ad mortem, mortem autem crucis *[ad Philip. 2.]* vt exaltatus à terra omnia traheret ad seipsum *[iuxta ipsius prædicationem Ioan. 12.]* Ergone diffidemus de eo qui proprio Filio non peccet, sed pro nobis tradidit illum: quomodo enim non etiam omnia nobis cum illo donabit? *[vt D. Paulus argumentatur ad Rom. 8.]* Quin potius, hauriemus aquas de fontibus Saluatoris *[iuxta prædicationem Isaiæ cap. 12.]* hoc est, Ex ferta consideratione eorum quæ Christus pro nobis egit & passus est, spirituales lachrymas ciebimus, compungemur de tanta tamque enormi nostra ingratitude, quanta est peccantium in talium beneficiorum largitorum amantissimum: ratione quorum infinitis nominibus, illi omnis laus, honor, & gloria, perpetua gratiarum actio, perpetuumque obsequium à nobis debetur.

Alteram miseratio est qua peccatores reuertentes ad se recipit benignissime, prout ostendit parabola de prodigo *Luc. 15.* Neque eos exhorrescit, quantumuis abominabiles: sic enim non exhorruit consistentem latronem, nec lachrymantem peccatricem, nec Chanaanam supplicentem, nec deprehensam in adulterio mulierem: nec sedentem in telonio *Matthæum*, nec orantem publicanum: nec discipulum negantem, nec persequentem Apostolum, nec demum suos crucifixores ad ipsum reuertentes reiecit: pro quibus ipsum tidentibus, orant pendens in Cruce. Quamprimum David Pœnitens dixit *[Peccavi Domino]* audiuit à Propheta *[Dominus quoque transtulit peccatum tuum.] 2. Regum 12.* Facinorosissimi reges *(Manasses inquam, 2. Paralip. 33. & Nabuchodonosor, Dan. 4.)* conuersi ad Deum, statim sunt ab eo misericordiam consecuti. Hinc imple David *[psal. 76.]* Nunquid in æternum proficiet Deus, aut non apponet, vt complicitior sit adhuc, aut in finem misericordiam suam abscondet à generatione in generationem: aut obliuiscetur misereri Deus, aut continebit in ira misericordias suas?]